

Foto: Kristin Andrée

Spontana insatser vid bostadsbränder.

Tidigare forskning på räddningstjänstens effektivitet har visat att vanliga medborgare ofta spelar en viktig roll när det kommer till att upptäcka kriser och larma eller assistera vid evakuering. Vid en bostadsbrand är tidsdimensionen avgörande och om spontana insatser av förbipasserande, grannar och andra som befinner sig i närområdet kan minska tiden mellan brandupptäckt och påbörjad släckning kan de spela en viktig roll i arbetet mot nollvisionen inom bostadsbränder.

Syfte och mål

Projektet undersöker vilken roll grannar och förbipasserande spelar vid bostadsbränder, med särskilt fokus på hur deras agerande varierar mellan olika typer av områden och om det hänger samman med lokalsamhällets tillit. Tidigare forskning har främst fokuserat på tekniska lösningar eller professionella insatspersoner i relation till det brandpreventiva arbetet, men denna studie vill belysa det spontana ingripandet från människor i närheten av branden. Projektet har besvarat tre huvudsakliga frågeställningar:

1. Hur stor roll spelar förbipasserande och grannar i upptäckandet och hanterandet av bränder?
2. Hur skiljer sig agerande av grannar och förbipasserande i olika typer av områden?
3. Finns det en koppling mellan lokala nivåer av tillit och ingripande vid bostadsbränder?

Metoder och genomförande

Studien bygger på tre datakällor: räddningstjänstens händelserapporter från 12 829 bostadsbränder, enkätsvaren från Tillitsbarometern samt statistik på områdesnivå (DeSO) från SCB. Händelserapporterna har kodats för att identifiera vem som upptäckte branden, larmade myndigheterna och påbörjade släckningsarbetet. Tillitsbarometern används för att skapa mått på lokalsamhällestillit och informell social

kontroll i lokalsamhället, som tillsammans bildar ett index över kollektiv handlingsförmåga. Dessa mått har aggregerats på DeSO-nivå och kopplats till branddata för att möjliggöra analyser av samband mellan sociala faktorer och agerande vid bostadsbränder.

Resultat

Resultaten visar att grannar och förbipasserande upptäcker bränder och larmar i ungefär en fjärdedel av alla bränder där räddningstjänsten är inblandad. Detta gäller särskilt i tätbebyggda områden med många lägenheter och en låg andel människor med utländsk bakgrund. Däremot är det mer sällsynt att de själva inleder släckningen – detta görs oftast av boende eller räddningstjänsten. Vidare visar studien att lokalsamhällestilliten i ett område hänger samman med om människor i närheten ingriper i ett tidigt skede. Ju högre tillit mellan grannar, desto större sannolikhet att någon upptäcker branden och larmar i tid. Detta samband kvarstår även när hänsyn tas till andra faktorer genom regressionsanalyser. Resultaten tyder alltså på att hög tillit i ett område inte bara bidrar till trygghet, utan även till konkret livräddande handling vid nödsituationer.

PROJEKTGRUPPEN

FINANSIERAD AV BRANDFORSK

Brandforsks verksamhet möjliggörs av stöd från olika organisationer i samhället. Läs mer om våra stödorganisationer på www.brandforsk.se